

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

На обкладинці використано ілюстрацію *Станіслави Пляс*

- © П'янкова Т. Л., 2020
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020
- © Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

ISBN 978-617-12-7456-3

Було ще доста рано, коли високо в небі, десь там, аж понад сизими крижами Горганів, завірилося на негуду, звіялося, збаламутилося, загуркотіло. Густі верболози коло ріки очуняли, здригнулися, ожили, заколисалися, сподіваючись швидкого пришестя грози, котрої давно вже чекали. Марунька поміняла колір, посуетіла, насупилася, беззубо злизувала сон зі щербатих берегів, стрімголово-нарвано вибігала хвилями на гострі кам'яні валуни і опадала білим шумовинням назад у своє збурене русло. Осій розтривожився, надсадно захекав — видихав із нутра парке повітря. Запахло молодим травнем, густими дощами, рибою...

Яків скинув із себе сорочку, пообтирані черевики, кинув порожню торбу на стару грубу колоду, котра казна-скільки тут лежала, зайшов босоніж на міlinу. Спершу студінь пробрала його до кісток, а далі ноги звиклися. Він нахилився, обережно зачерпнув пригорщами воду з ріки і вилив назад, потім — наче на важився — змився до пояса і навіть намочив голову. Так і стояв — чекав, доки з нього постікає вода. Далі вийшов з ріки, вбрався і, раз у раз нахиляючись, аби підхопити із землі дрібний камінець, повільно побрів берегом туди, де відрізана від селища кількома рядами

дерев їхня вулиця на двадцять хат прудко бігла вздовж Маруньки, підіймалася на горб, густо порослий по обидва боки розкішною кропивою, лободою й дрібнонькими гірчаками, вистрибувала на місток через глибоченький рівчак і нагло обривалася, губилася десь там, за ним. Доки сягало око, усе кипіло, цвіло і зеленілося, гуло бджолиними роями, зав'язувалося, спиралося на плоти фасолевими і гарбузяними нитками, родило вишнями, черешнями і яблуками, кричало на сто песячих, гусячих, курячих, діточих, жіночих, хлопських голосів; кипіло, шуміло, дихало, жило, вмирало, сміялося, плакало...

Небо над головою згусло, якось із полегкістю зітхнуло та й різко провалилося раптівкою, котра грубим сукном заслала світ, рясно вимочила Якову голову і широкі маслакуваті плечі, застрибала по торбі із сірої мішковини.

— Ади, не вспів-ім дати драла! Ше раз помивсі! — Яків повеселів, як бахур, котрого мати незлостиво бухнула у плечі, втер воду з лиця, трохи прискорив крок і зайшов перечекати дощ під старою кривою липою. Слухав, як вона дихає, як тонко дрижить, простягаючись кожнісіньким листком, аби зловити воду, а разом із нею — життя; як кожною галузкою заповідається на пишний цвіт... Над головою лупнуло — і небо розпанахала блискавиця. Пошептки молився, аби наступною не впалило і його. Завмер собі у молитві... Хвилина, друга, п'ята... Усе вщухло так скоро, що і не спам'ятувався. Втішився і бадьоро подався на вулицю. Підходив до кожної брами,

по одному виймав з кишені дрібні камінці, звично цілився і кидав у шиби хат. Десь на нього гавкотіли пси, а десь навіть і не дивилися — знали вже, що Яків приходить отак газдів будити.

Біля Міськової хати зупинився надовше. Здивовано стояв, зачувши звідти якісь віддалені крики. Там, здалося йому, давно не спали...

Місько Патик — аж йому широкі плечі зіпріли — люто махав посеред хати величезною Фецеовою сокирякою, та все — по ліжкові, по ліжкові, по ліжкові. Уздовж ліжко рубав. Як дурний, рубав. Безтямно. Шалено. Нарвано. Рівно чи не рівно — а не дивився, ніби туман йому в очі зайшов. Бісився. Кромсав разом із периною, подушками, простирадлами, рубав від надголів'я до нижнього краю, часто відпльовуючи добротним гусячим пір'ям, котре летіло з подушок та перини просто йому до рота, заліплювало очі, лоскотало за вуса... Рубав та все питався в онімілій жінки:

— А нáшо нам таке ліжко, кúрва? — скакав, наче хтось йому розпеченої грані за халяви чобіт всипав. — На чорта воно нам треба? Таке вéлике? Таке широке? А, переполовиню! Кишки висру, а своє зроблю! Такóй не дам си на голові кілля тесати!

Дарка безмовною кріличкою забилася у дальній кут світиці, закусила білими зубами мізинець лівої руки і нічого не відповідала, лише дивилася на той вертер, який чоловік нині в хаті вчинив, і крадькома

хрестилася правицею, так, аби розпалений їх ранковою свáрою Місько не помітив її раптової набожності.

Але Місько того не видів. Не тим гризся. Якраз гарненько розрубав ліжко навпіл та й дуже розсував попід різні стіни кімнати його половини, кожна з яких тепер западала на бік. Однак і то його не дуже переїмало. Розсував собі та втішено приказував:

— Ади, ег файно поділив. Ади, ег файно, рівненько... Самий не подумав би! До вечора підбó'ю кілочками, буде рівно стояти. Лиш троха вузьке тепер, — оглядав прискіпливим оком... — Та нічб, нічб... В жінки мої не широка дупця. Стане їй ліжка. А мені що? Лиш би моїй жінці добре спалосі! Їй і чоловіка не треба! А нáшо? За пса го має! — глипнув на збліду від жаху Дарку. — Та, курча дошка! Сидит, ги засватана! — вар'ювато закричав, аж стіни в хаті дрібно задрижали і хмаровиння білого пíр'я наново залітало в гарячому від Міськової люті повітрі... — Ше того цур'я мені сі попід ноги плентає! — І відкидав, відкидав подалі від себе важким кирзаком їхню пошматовану постіль, що її Дарина отримала у спадок від прраби Катерини.

— А шоб ті того пíр'я в писку поросло! Судна година з тобов! Ну, скажи, що тобі сі ниньки у голові перевернуло? — Дарка все ж не витримала напруги, котра зацькувала її, залякала, змусила сидіти під стіною, та й розплакалася на слози. — Місю, ну, нáшо? Нáшо ти... нáшо... — затиналася, ніби добирала потрібних слів, аби якось остудити ту ватру,

котра яро палала в його очах. — Нáшо біду робиш? — Вона схопилася з місця, ревно кинулася на руку чоловіка, котрий якраз лишився сокиряки, коли розсував половини ліжка.

— Не руш ня! — Той смикнувся від її дотику, зірвався, скіпів і відтрутлив дружину, ніби воду з руки струсив. — Не буде у нас ліжка! Запиши си того на чолі! Не буде і фéрти! Будем нáрізно спати віднині! — грізно рикнув, наче одурлій звір, і, вхопивши сокириу, різко вистрибнув за двері... Від гріха далі...

Всівся змучений і розтривожений на ганку, тремтячими пальцями вийняв з кишені цигарку і дратівливо смалив — аж захлиновся гарячим густим димом, навмисно давився ним, ніби хотів, якщо не вдушитися, то хоча б наїстися вдосталь. Забув уже трохи смак тютюну, хоч цигарки біля себе носити не перестав. Відколи дуже кашляти почав — а все через тирсу на пилорамі, — то боявся легені ще й куриром надривати. Цигарка давно не смакувала, як раніше, гірчila в роті.

— Тъху, зараза! Вродисі та вдаїсі! — Він раптом підскочив на місці і голосно лайнувся, ніби обпікся кропивою, викинув цигарку. — Аіпше би не женився ніколи, ніж таке, курва! — Спересердя посунув ногою сокириу з ганку у лободу, тяжко зітхнув, а далі і зовсім затих, замовк, принишк, задивився кудись у далекінь добрими сливовими очима, поглядом, замішаним на любові, слозі, теплі, ранній весні...

Дивний сум зачайвся на його неголеному обличчі, проліг рівною глибокою борозенкою крізь усе чоло, проступив червоно на вилицях. Самотність зайдла зі спини, тяжко висадилась йому на плечі, звісила на груди ноги. Така рідна якась, така своя, така знайома. Така зrima — хоч вий. Така темна — хоч лобом до одвірка товчися. Паморочливо тхнула застоянім на сонці болотом, пуголовками банькатах жаб, підгнилим у воді корінням і ще якоюсь нетутешньою травою; отруйно дихала, плямкала, раз у раз нахилялася, ловила його у сіті своїх очей. І він майже наяву бачив її білі порожні зіниці, такі невимовно-страшні, мовби їх повиїдали прудкі річкові риби. Вона спиралася йому на голову гострими кістлявими ліктями, сухими та неприємними на дотик; ліктями не жіночими, не чоловічими, не людськими, не звірінimi, а якимсь потойбічними, крихкими, ламкими, примарними. Місько здригався, відчуваючи, як вона все щільніше і щільніше тулилась до нього, вростає в нього, губиться у ньому — і він нічого не може вдіяти, ніяк не може позбутися її, зігнати зі своїх плечей. І йому страшно носити її на собі, йому страшно зайти разом з нею до хати, показатися на очі своїй жінці, котра не хоче з ним спати, і жити, певно, із ним не хоче.

...Дарина аж заплющила від страху очі, коли за Міськом зачинилися хатні двері — лупонуло так, наче десь у голові її тріснула кістка.

— А бодай би ти скис, Міську! Бодай би ше ма-
лим всравсі! — Вона несміливо скліпнула, а далі
звнову і знову... Впала пухкими колінами на роз-
рубані подушки та зайдла голосним плачем, дов-
гим, рясним і затяжним, як перші березневі дощі.
Важка чорна коса впала на її вродливе лице і ви-
мочувалася гіркими слізами, котрих молода газ-
диня нині не жаліла, давала їм вільно текти з ясних
прегарних очей, стікати щоками на вилиці, на шию,
а звідти — у стиглу розкішну пазуху... Було їй жаль
за ліжком та ї за перинами, за тонкими мережа-
ними простирадлами, що їх Місько нині покромсав
на дрантя та повимашував чоботями, за спокоєм
погожого весняного ранку, щедрого на сонце, за
спокоєм свого вразливого жіночого серця, наді-
рваного криками і гупанням сокири по ліжку...

За чоловіком, що пігнався з хати на чотири вітри, не банувала. Знала — за годину-дві він заспокоїть-
ся, охолоне та ї присуне до неї, тихий і благий,
покірний, як мале теля. Візьме її за плечі, обійме,
притисне, поцілує її пазуху — і на тім сварка про-
мине. Так уже не раз із ними бувало.

— Прости, — скаже. — І сонце плями має...

Пазуха... Ясноока Дарина усім, що мала у жит-
ті, завдячувала лише тій розкоші, котру дав їй Бог
і котру носила під сорочкою. Усі дари земні від-
крилися їй, коли вона збагнула, що має такий скарб.
Ото і чоловік її, Михайло Патик, не годен без її па-
зухи на світі прожити, не годен обійти жінку в хаті,
аби не затиснути її цицю в долоні. Робота його

не береться, люди його не цікавлять, доки вона удень коло нього. А далі і всеніку ніч не дає йому спати Дарчин скарб. Відколи полягають вони до сну і аж до самого світанку крутиться Місько на ліжку та все береться жінчині груди пестити. Нема їй сну коло нього — лише задрімає трохи та й одразу ж будиться від того, що чоловік її цицьку з пазухи виймає і масує, і зминає, і гладить, і кусає легонько, цілує, облизує. А коли з однією натішиться, до другої починає добиратися. І так може годинами. Аж дрижить увесь. Вона вдає, ніби спить, бо як чоловік увидить, що її збудив, то вже не заспокоїться, доки не вилюбить до останнього подиху. А їй вставати рано-ранісінко і коло хати поратися, а потім ще і шити людям. Через оте шиття, через оті рябі спідниці, довгополі сорочки, тонкі, майже прозорі кофтини, через чоловічі портки та діточі пеленки очі майже сліпі стали. Бо весь час за ниткою біжать, не відпочивають зовсім. Вона за цілий день натомиться, а ночами їй якась біда поперек ломить, та так страшно, ніби навсé її зігнути намірилась. Дарина спати хоче — вмирає.

А любові Міськової давно вже не хоче. І рук його у своїй пазусі не хоче. І за чоловіка його вже бі не хотіла, так він душу її розкеренів. Але з тим уже нічого не зробиш. Треба жити якось, миритися, бавити, вдавати любов і ніжність, їсти, спати, виходити на люди, родити йому діти. От усе це вона годна, лиш би давав їй спати вночі та й не ліз любитися, бо то їй гірше гіреної біди, гірше жаби в писку, гірше зради...

Заплаканими очима вражено дивилася на побрунане ліжко, на розкидане по хаті шмаття та й сердито шморгала носом:

— А шляк би тя, Міську, трафив! Таке ліжко поломити! Такі перини переспаскудити! Де твій розум?! — запитувала у німій стіни, на котрій висів під червоним рушником їхній з чоловіком весільний портрет. — Не, — збирала пір'я по хаті, — з їжака не буде бика! Такой не буде! Вража мати ті знає! Чо' взєвсі зрання паастас правити? Яка скотиняка тя під сраку хльоснула, що ти мені такої кари в хаті наробив? Тобі то попустит за їдну годину, а вечір зара присуне — на чим спати лігнемо?

Дивувалася широко, як ніколи, бо і справді не знала, чим аж так в'їла свого газду, що він зрання, ніби дурний став. І чого за сокиру взявся? Влетів з нею так, ніби забити її Дарині у плечі хотів. Налякав до смерті. І чим образила? Чи того, що сказала, аби дав їй спокій з тим нічним масуванням цицьок, бо вона через нього не годна виспатися; чи того, що з усіх сил цієї ночі прикидалася сплячою, доки чоловік аж трясся коло неї від пристрасті і так розпалився, і так хтів її любити, що аж стогнав наголосно. А вона ніби спала мертвим сном і того не чула, і литки свої так міцно затиснула, що він не зміг їх розтулити... І не дихала навіть. І з боку на бік не переверталася. І не зважала на Михайла, котрий скаженів і будив її, торсав за плечі, за груди, обмащував спіtnілими зимними руками живіт і стегна... Не було її. Вмерла для него. Не хтіла його та й усе. Не хтіла... Не могла...